

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a publisher's pdf of the original publication.

To cite this, use the original publication:

Järvensivu, E.; Pensamo, P.; Pihlman, O. & Aarnio, H. 2020. Opas vanhemmille nuoren seksuaalioikeuksien tukemiseen. Talk-verkkolehti, Hyve / Health and Well-being 16.10.2020.

Link to the original publication: [URL](#)

All material supplied via Turku UAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

Opas vanhemmille nuoren seksuaalioikeuksien tukemiseen

16.10.2020

Kirjoittajat

Eevi Järvensivu Terveydenhoitajaopiskelija, Turun ammattikorkeakoulu

Pauliina Pensamo Terveydenhoitajaopiskelija, Turun ammattikorkeakoulu

Olga Pihlman Terveydenhoitajaopiskelija, Turun ammattikorkeakoulu

Heli Aarnio Lehtori, kättilökoulutus, Turun ammattikorkeakoulu

Seksuaalinen hyvinvointi edistää nuoren hyvinvointia ja terveyttä. Seksuaalisen ja lisääntymisterveyden avaintekijänä on kyky nauttia ja hallita omaa seksuaalisuutta ja lisääntymiskäyttäytymistä ilman pelkoa, painostusta tai häpeää. Nuoret tarvitsevat tukea seksuaalisen käyttäytymisen taitojen ja tietojen hankkimiseen.

Vanhemmilla on tärkeä rooli nuorten seksuaalikasvatuksessa. Nuoren seksuaalisen kehityksen ja toisaalta seksuaalioikeuksien kannalta on tärkeää, että hänellä on lähelläään luotettava aikuinen, jonka kanssa voi keskustella seksuaalisuuteen liittyvistä asioista.

Terveydenhoitajaopinnoissamme olemme halunneet osaltamme tukea vanhempia nuorten seksuaalikasvatuksessa. Olemme koonneet oppaan vanhemmille siitä, miten he voisivat tukea nuorta, jotta tämän seksuaalioikeudet toteutuvat. Työ on osa Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta terveydenhoitotyössä -kurssia ja se jatkaa opinnäytetöidemme seksuaalikasvatusaiheita.

Seksuaalioikeuksien seitsemän teemaa

Väestöliitto on listannut vuonna 2015 kansainvälisistä seksuaalioikeuksista erityisesti nuorille suunnatut seksuaalioikeudet, mitkä jaetaan seitsemän pääteeman alle. Nuorilla on oikeus:

- omaan seksuaalisuuteen
- tietoon seksuaalisuudesta
- suojella itseään ja tulla suojelluksi
- seksuaaliterveyspalveluihin
- tasa-arvoon ja syrjimättömyyteen
- yksityisyyteen

Oikeus omaan seksuaalisuuteen sisältää seksuaalisen nautinnon sekä oman seksuaali-identiteetin etsimisen. Muiden seksuaalioikeuksien toteutuminen takaa oikeuden omaan seksuaalisuuteen. Omasta seksuaalisuudesta nauttimiseen vaaditaan niin tietoa seksuaalisuudesta kuin mahdollisuutta olla hyväksytty, suojattu ja näkyvä osa yhteiskuntaa sekä mahdollisuutta turvata seksuaaliterveyttään.

Seksuaalikasvatuksella tuetaan nuorten seksuaalista kehitystä

Suomessa 14–15-vuotiaista lähes joka viides on ollut yhdynnässä ja 16–17-vuotiaista jo lähes puolet. Seksuaalikasvatuksella tuetaan ja suojellaan lasten ja nuorten seksuaalista kehitystä. Lasten ja nuorten on saatava seksuaalikasvatusta, jotta he voivat toimia vastuullisesti ja oppivat suhtautumaan positiivisesti seksuaalisuuteen.

Jokaisella tulisi olla oikeus tehdä päätöksiä omaan seksuaalisuuteensa, terveyteensä, kehoonsa ja lisääntymiseensä liittyen ilman syrjinnän, väkivallan, vangitsemisen tai kuoleman pelkoa.

Koulussa saatavassa seksuaalikasvatuksessa keskitytään monesti muun muassa kehon muutoksiin sekä tulehduksilta ja raskaudelta suojautumiseen. Nuoret kuitenkin toivovat, että voisivat enemmän keskustella heille merkityksellisistä aiheista, kuten päätöksenteosta seksuaalisuuteen liittyen sekä nautinnosta. Se, mitä nuoret saavat seksuaalikasvatukselta, näyttää näiden havaintojen mukaan olevan ristiriidassa sen kanssa, mitä nuoret seksuaalikasvatukselta toivovat.

Seksuaalisuus on olennainen ihmisen perusominaisuus ja sen kehittyminen sekä toteutuminen vahvistavat identiteettiä ja itsetuntoa. Jokaisella tulisi olla oikeus tehdä päätöksiä omaan seksuaalisuuteensa, terveyteensä, kehoonsa ja lisääntymiseensä liittyen ilman syrjinnän, väkivallan, vangitsemisen tai kuoleman pelkoa.

Seksuaalioikeuksien rajoittuminen estää myös muiden ihmisoikeuksien toteutumista. Seksuaalioikeuksia saattaa rajoittaa valtio, terveydenhuolto, yhteisöt tai perheet.

Vanhempia tulisi tukea keskusteluun

Vanhempien rooli lapsen seksuaalikasvatuksessa on tärkeää. Jos vanhempi vaikenee asioista, jotka ovat lapsen hyvinvoinnin kannalta oleellisia, hän antaa lapselle kuvan seksuaalisuuden merkityksettömydestä ja tämä voi vaikuttaa lapsen hyvinvointiin haitallisesti. Vanhemmilla on tärkeä rooli myös siinä, millainen asenne nuorella on seksuaaliseen riskikäyttäytymiseen, seksuaalisuuteen liittyviin arvoihin ja siihen, miten luonnolliseksi nuori ylipäänsä tuntee aiheen.

On tärkeää, että vanhemmat oppisivat keskustelemaan seksuaalisuuteen liittyvistä asioista nuorten kanssa ja heitä pitäisi tukea tässä.

Foshayn ja O’Sullyvaninin tutkimuksen mukaan nuoren sukupuoli vaikuttaa siihen, miten kotona annettu seksuaalikasvatus vaikuttaa nuoren seksuaaliterveyteen. Tulokset viittaavat siihen, että nuorilla miehillä seksuaalikasvatuksesta voi olla hyötyä siinä, että heidän mahdollisia ongelmiaan ymmärretään. Tulosten mukaan kotoa saatu seksuaalikasvatus voi myös lisätä nuorilla miehillä ahdistusta.

Seksuaalikasvatuksella kotona ja koulussa ei näyttänyt olevan vaikutusta nuorten naisten seksuaalisiin ongelmiin. Näyttäisi siltä, että nuorten miesten on naisia vaikeampi keskustella kotona intiimeistä asioista ja he saavat myös vähemmän tukea vanhemmiltaan seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa.

On tärkeää, että vanhemmat oppisivat keskustelemaan seksuaalisuuteen liittyvistä asioista nuorten kanssa ja heitä pitäisi tukea tässä. Keskustelun tulisi olla avointa ja nuoren näkökulmat huomioon ottavaa.

Jos vanhempi sanelee nuorelle, mitä nuoren pitäisi tehdä, on tällaisilla keskusteluilla yhteys siihen, että nuorella on enemmän yhdyntöjä. Vanhemmat eivät pysty suoraan vaikuttamaan nuorten asenteisiin, mutta he voivat avoimella keskustelulla vaikuttaa siihen, että nuoret käsittelevät kysymyksiä seksuaalisuuteen liittyen.

Olisi hyvä, että kotona olisi ilmapiiri, jossa voi puhua luotettavan aikuisen kanssa seksuaalisuuteen liittyvistä asioista.

Sekä nuoret että vanhemmat kertovat hankalaksi sen, miten tuoda esille seksuaalisuuteen ja seksiin liittyviä aiheita. Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) nuorille suunnatun kyselyn mukaan vain 5 prosenttia nuorista kertoi, että on saanut eniten tietoa seksuaalisuudesta vanhemmiltaan. Kyselyyn osallistui 570 nuorta.

Lasten ja nuorten puhelimen tuoreimman vuosiraportin mukaan nuorilla on vähän mahdollisuuksia puhua näistä asioista luotettavan aikuisen kanssa. Olisi hyvä, että kotona olisi ilmapiiri, jossa voi puhua luotettavan aikuisen kanssa seksuaalisuuteen liittyvistä asioista.

Opas tarjoaa konkreettisia vinkkejä

Nuoret ja seksuaalioikeudet -opas nuoren seksuaalioikeuksien tukemiseen on suunnattu 13–16-vuotiaiden nuorten vanhemmille ja heidän läheisille aikuisilleen. Se tarjoaa vanhemmille tietoa seksuaalisuudesta osana nuorten elämää, sekä neuvoa ja ohjausta siihen, miten vanhempi voi tietoisesti tukea nuoren seksuaalioikeuksia.

Oppaassa korostetaan vanhemman ja kodin vastuuta osana nuoren seksuaalikasvatusta. Opas pyrkii tukemaan vanhempaa löytämään omaa roolia nuoren seksuaalikasvattajana, ja kannustaa vanhempaa pohtimaan myös omia tunteita ja kokemuksia seksuaalisuuteen liittyen.

Tavoitteena on vahvistaa vanhemman tietoutta nuoren seksuaalioikeuksista, jotta vanhempi pystyy tukemaan nuoren seksuaalioikeuksien toteutumista.

Opas sisältää konkreettisia vinkkejä vanhemmalle seksuaalikasvatustilanteisiin. Vinkkien tavoitteena on auttaa vanhempia vuorovaikutteisempaan ja nuoren tarpeet paremmin huomioivaan seksuaalikasvatukseen.

Vinkit pyrkivät olemaan mahdollisimman käytännönläheisiä ja arkisia. Esimerkiksi yhdessä opaslehtisen vinkissä tarjotaan vanhemmille apua tilanteeseen, jossa vanhemman on vaikeaa ottaa puheeksi seksuaalisuutta ja siihen liittyviä asioita. Oppaaseen on lueteltu muutamia vinkkejä, joiden avulla keskustelun aloitus voisi helpottua, kuten vaikka katsomalla nuoren kanssa aihetta käsittelevä elokuva tai kommentoimalla aiheeseen liittyvää uutista.

Vanhempien tuen ja ymmärryksen merkitys nuoren kokonaisvaltaisen seksuaalikasvatuksen ja seksuaalioikeuksien toteutumisessa nousi vahvasti esille aiemmissä opinnäytetöissämme, joten koimme tarpeelliseksi lisätä vanhempien tietoutta aiheesta oppaan muodossa. Oppaan tavoitteena on vahvistaa vanhemman tietoutta nuoren seksuaalioikeuksista, jotta vanhempi pystyy tukemaan nuoren seksuaalioikeuksien toteutumista.

Opas nuoren seksuaalioikeuksien tukemisesta voi toimia seksuaalikasvatuksen työkaluna vanhemmalle tai nuoren kasvatukseen osallistuvalla aikuisella niin kotona kuin koulussa.

Aiheena nuoren seksuaalisuus sekä seksuaalioikeudet on herkkä ja herättää kokemuksemme mukaan paljon eettistä pohdintaa sen suhteen, mitä toimintamalleja tai ohjeita vanhemmille voi suositella lasten ja nuorten kanssa. Haasteita oppaan tuottamisessa toivat myös ajatukset vanhempien omista valmiuksista kohdata nuoren seksuaaliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä. Oppaassa kannustamme vanhempia huomioimaan nuoren yksilölliset valmiudet kehityksessä sekä nuoren omat valmiudet keskustella seksuaalisuudesta yhdessä vanhemman tai aikuisen kanssa.

Kehittämistehtävän lopputuloksena syntynyt opas nuoren seksuaalioikeuksien tukemisesta voi toimia seksuaalikasvatuksen työkaluna vanhemmalle tai nuoren kasvatukseen osallistuvalla aikuisella niin kotona kuin koulussa. Opas on tarkoitettu aikuiselle itselleen luettavaksi tai avuksi yhteiseen keskusteluun sukupuolielämää aloittelevan nuoren kanssa.

Nuoret ja seksuaalioikeudet -opas julkaistaan sekä suomen- että englanninkielisenä. Se tulee olemaan kaikkien vapaasti käytettävissä, myös kansainvälisesti. Opas on sähköisesti saatavilla

EDDIS-hankkeen ([A Digital Program for Sexual Education in Secondary Schools](#)) verkkosivuilla ja verkko-oppimisolustalla keväällä 2021.

Turun ammattikorkeakoulun koordinoima kansainvälinen EDDIS-hanke on yhteisrahoitettu Erasmus+ -ohjelmasta. Hankkeessa on mukana kouluja ja korkeakoulukumppaneita Suomesta, Liettuasta, Kreikasta ja Portugalista. Suomessa Erasmus+ rahoituksia koordinoi Opetushallitus.

Yhteisrahoitettu
Euroopan unionin
Erasmus+ -ohjelmasta

Lähteet:

de Lijster, G., Kok, G. & Kocken, P. 2019. Preventing adolescent sexual harassment: evaluating the planning process in two school-based interventions using the Intervention Mapping framework. BMC Public Health, 19(1)

Ganji, J., Emamian, M., Maasoumi, R., Keramat, A., Khoei, E. 2018. Qualitative needs assessment: Iranian parents' perspectives in sexuality education of their children. Journal of Nursing & Midwifery Sciences 5(5): 140-146. (7p)

Foshay, J. & O'Sullivan L. 2020. Home-based sex communication, school coverage of sex and problems in sexual functioning among adolescents. Canadian Journal of Human Sexuality, 2020;29(1): 25–31.

Ilmonen, K. & Korhonen, E. 2015. Seksuaalioikeudet. Väestötietosarja 28. Väestöliitto. Helsinki: Nord Print Oy.
http://www.vaestoliitto.fi/@Bin/5048510/va%CC%88esto%CC%88liitto_seksuaalioikeudet_web.pdf

Järvensivu, E. & Pensamo, P. 2019. Tietoa seksuaalioikeuksista yläkouluikäisille: sisällöntuottoa EDDIS-hankkeen digitaaliselle oppimisolustalle. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Kann L, McManus T, Harris WA, Shanklin SL, Flint KH, Hawkins J, Queen B, Lowry R, Olsen EO, Chyen D. Youth risk behavior surveillance – United States. 2015. MMWR Surveill Summ. 2016; 65; 6: 1–180. 10.15585/mmwr.ss6506a1

Maailman terveysjärjestön Euroopan aluetoimisto ja BZgA. 2010. Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa: Suuntaviivat poliittisille päättäjille, opetus- ja terveydenhoitoalan viranomaisille ja asiantuntijoille. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL).

MLL 2019. Miten jutella seksuaalisuudesta lapsen tai nuoren kanssa?
<https://www.mll.fi/artikkelit/miten-jutella-seksuaalisuudesta-lapsen-tai-nuoren-kanssa/>

MLL 2019b. Seksuaalisuudesta puhuminen nuorelle. <https://www.mll.fi/vanhemmille/vinkkeja-lapsiperheen-arkeen/seksuaalisuudesta-puhuminen-nuorelle/>

Moghadam, S & Ganji, J. 2019. The role of parents in nurturing and sexuality education for children from Islamic and scientific perspective. Journal of Nursing & Midwifery Sciences 6(3): 149–155

UNESCO. 2018. International technical guidance on sexuality education: an evidence-informed approach. Available at <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000260770>

Pihlman, O. 2019. 13–16-vuotiaille tietoa sukupuolielämän aloituksesta: sisällöntuotantoa EDDIS-hankkeen digitaaliselle oppimislustalle. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Somers, C.; Avedt, E.; Sepsey, A. 2019. Parent-adolescent sexual dialogue. Does content and approach matter in adolescent sexual attitudes and behaviors? Health Education Vol. 119 No. 3, 2019 pp. 215–229.

THL. 2019a. Kouluterveyskysely 2019. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tutkimustuloksia>

THL. 2019b. Vanhempien antama seksuaalikasvatus. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/seksuaalikasvatus/vanhempien-antama-seksuaalikasvatus